

Міністерство внутрішніх справ України
ДНПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Катерина МІТЧЕНКО

**ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ**

Практикум

Дніпро
2023

УДК 351.74+159.99

М 57

*Рекомендовано до друку навчально-методичною
радою Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
протокол № 6 від 14.02.2023*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Вікторія Корнієнко – завідувач кафедри психології та педагогіки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор психологічних наук, доцент.

Олександр Ковбич – начальник відділу психологічного забезпечення управління кадрового забезпечення Головного управління Національної поліції у Львівській області;

Радіон Гармаш – начальник Тренінгового центру Головного управління Національної поліції у Дніпропетровській області.

Мітченко К. В.

М 57 Професійно-психологічна підготовка поліцейських :
практикум / К. В. Мітченко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т
внутр. справ, 2023. 68 с.

ISBN 978-617-8035-34-1

Запропоновано практичні вправи з тематики навчальної дисципліни «Професійно-психологічна підготовка поліцейських». Видання буде корисним для здобувачів вищої освіти та викладачів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, а також для практичних психологів відділів психологічного забезпечення Національної поліції України.

ISBN 978-617-8035-34-1

© Мітченко К.В., 2023

© ДДУВС, 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	6
Пізнавальні процеси, репрезентативна система.....	6
Мотивація	11
Професійне вигорання та деформація	13
Професійна компетентність	15
Емоції та почуття	21
Розділ 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ	23
Потреби та тригери	23
Основні психологічні характеристики типів злочинців.	27
Діагностика особистості.....	34
Розділ 3. СПІЛКУВАННЯ У СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	44
Помилки та бар'єри у спілкуванні	44
Особливості спілкування з рідними категоріями громадян	46
Здійснення психологічного впливу. Маніпулятивні прийоми	50
Конфлікти в службовій діяльності.....	51
Надання первинної психологічної допомоги та робота в екстремальних ситуаціях	54
Список використаних джерел	71
Додатки	84

ВСТУП

Нині громадське суспільство ставить високі вимоги до поліцейського, відмічаючи його значну роль у забезпеченні правопорядку та наданні якісної правової допомоги. Реформи в Національній поліції у 2015 р. зробили поліцейського публічною особою, наділеною владою, яка стоїть на захисті прав та свобод українців. Воєнна сьогоденність збільшила ці очікування у геометричній прогресії, вимагаючи від правозахисника не лише якісного виконання його функціональних обов'язків, а бути багатофункціональною особою служби охорони та безпеки України. У зв'язку з цим зростають вимоги не тільки до знань та вмінь поліцейського, а і до неповторної особистості спеціаліста.

У професійній діяльності поліцейського є багато «треба», прописані вимоги досягнення цього, проте не враховуються індивідуальні особливості, що тісно переплетені з міжособистісною взаємодією, соціальними ролями та всіма сферами життєдіяльності фахівця. Працівники поліції презентують себе особистісно орієнтованою сервісною службою допомоги, знеособлюючи особистість, залишаючи лише професійну складову, при цьому високо мотивовану. Як наслідок можемо спостерігати, про що свідчать відкриті соціологічні дослідження, зниження рівня довіри населення до Національної поліції, високий рівень професійного вигорання, хронічних захворювань, смертності серед фахівців, плінність кадрів. Відомі випадки, коли передумовою професійного вигорання, звільнення виступають саме високі прагнення робити якісно професійну діяльність, проте при цьому не враховуються об'єктивні умови сьогодення, власні якості та вже виконувана діяльність, котра неусвідомлено обезцінюється.

Метою пропонованого практикуму є безпосередньо набуття та поглиблення знань щодо психологічних основ, сутності та особливостей оперативно-службової діяльності працівників Національної поліції, формування вмінь та навичок професійного спілкування, діагностики та аналізу особистістю об'єктів оперативної уваги, використання прийомів професійного спілкування, а також засобів та методів забезпечення психологічної готовності до дій у несприятливих умовах у межах навчальної дисципліни «Професійно-психологічна підготовка поліцейського».

У практикумі запропоновано 60 авторських та адаптованих вправ як практичний інструментарій для роботи із засвоєння у поліцейських системи знань, вмінь і навичок із психології, необхідних для формування професійного досвіду та самовдосконалення особистості.

Практикум «Професійно-психологічна підготовка поліцейського» буде не лише корисний для здобувачів вищої освіти закладів зі специфічними умовами навчання під час вивчення зазначеної дисципліни, а й стане помічником для практичних психологів відділів психологічного забезпечення Національної поліції, а також фахівців суміжних органів, діяльність яких безпосередньо пов'язана зі схожими видами психологічних викликів.

Сподіваємося, що працюючи і надалі оперативно, професійно та узгоджено, разом зможемо допомогти правоохоронцям гідно протистояти всім вимогам сьогодення.

РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛЩЕЙСЬКОГО

ПІЗНАВАЛЬНІ ПРОЦЕСИ, РЕПРЕЗЕНТАТИВНА СИСТЕМА

Вправа «Визначення репрезентативної системи»

Мета: визначення власної домінуючої репрезентативної системи, формування навичок врахування різних шляхів сенсорного сприйняття осіб під час виконання службових завдань.

Інформаційне повідомлення

Репрезентативна система (лат. *representatio* – наочне зображення) – основний, домінуючий спосіб отримання людиною інформації із зовнішнього світу; індивідуальна модель сприйняття того, що передають органи чуття людини; специфічна система збирання та опрацювання інформації, що використовується особою для формування й репрезентації власного досвіду.

Із огляду на це виокремлюють три основні модальності, представники яких у процесі осмислення реальності надають перевагу різним операційним категоріям мислення:

- візуали – мислять образами (зір);
- аудіали – кодують інформацію за допомогою слів (слух);
- кінестетики – сприймають світ за допомогою відчуттів (м'язові відчуття, смак і нюх).

Деякі фахівці називають ще дискретів (або дигіталів), які, контактуючи із зовнішнім світом, орієнтуються на діалог та аналіз [26, с. 58-61].

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується виконати тест, перейшовши за посиланням, через QR-код

2. Заповнити таблицю:

	Засіб отримання інформації	На що звертають увагу під час взаємодії	Мовлення	Пізнавальні процеси (пам'ять, увага)	Зовнішній вигляд	Запитання, які слід ставити під час взаємодії для отримання більшого обсягу інформації
Аудіал						
Візуал						
Кінестет						
Дискрет						

3. Проаналізувати власне оточення та визначити по 3 особи на кожен тип репрезентативної системи;

4. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Плітка»

Мета: формування навички чітко передавати інформацію (візуальну та вербальну), визначення важливості «якорів» в інформаційному повідомленні, фіксування важливості першоджерел.

Хід виконання:

1. Із-поміж учасників вибирається 6-7 осіб, яким пропонується пограти у гру на кшталт «зіпсованого телефону» (всі виходять із кімнати. Перший учасник отримує візуальне або наративне повідомлення, котре повинен максимально описати учаснику, який зайде наступним. У свою чергу учасник, який отримав повідомлення, повинен уважно його послухати та передати наступному):

1) *Візуальне інформаційне повідомлення*

2) Наративне інформаційне повідомлення:

Текст 1.

Марфуша була гарно вихованою дівчиною. Працювала продавцем у супермаркеті, любила концерти та виставки. Готувала їжу лише з якісних продуктів. Секс – лише з чоловіком і лише по п'ятницях. Але якось пішла в ліс, там зустріла НЛЮ. З тих пір все пішло не так, як у людей. На роботу перестала ходити, захоплення закинула. Вдома – одні демонстрації. Приготування їжі – з того, що є під рукою. Секс – будь-коли та у найнезвичніший спосіб.

Текст 2.

Іван Олександрович чекав вас та не дочекався. Дуже засмутився та просив передати, що він зараз у головному корпусі вирішує питання щодо обладнання, можливо, японського. Повинен повернутися до обіду, але якщо його не буде до 15:00, то нараду можете починати без нього. А найголовніше, доведіть, що всім керівникам секторів потрібно пройти тестування у 120 кабінеті головного корпусу, можна в будь-який час, але дедлайн – до 15 серпня;

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Психологія процесів»

Мета: формування вміння описувати особистість, надаючи якомога більше описових характеристик, розрізняти психічні, емоційні, пізнавальні, комунікативні процеси.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується описати відому особистість (президент країни, президент Америки, путін, міністр внутрішніх справ, ректор університету тощо), розділивши опис за такими показниками:

Характеристики, що належать до опису пізнавальних процесів:

Характеристики, що належать до опису психічних процесів:

Характеристики, що належать до опису емоційних процесів:

Характеристики, що належать до опису комунікативних процесів:

Характеристики, що належать до опису докладених зусиль чи силі волі:

Первинні _____

Вторинні _____

Третинні _____

2. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Аналіз пізнавальних процесів»

Мета: розвиток спостережливості, аналітичного та критичного мислення, формування вміння здійснювати аналіз помилок.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується:

– переглянути відео, перейшовши за посиланням;

– визначити рівень розвитку пізнавальних процесів у поліцейських (увага, мислення, пам'ять, мовлення тощо);

– провести аналіз дій поліцейських – причини виникнення проблемних (небезпечних ситуацій), ескалація та вирішення;

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Розвиток спостережливості»

Мета: розвиток спостережливості та короткочасної пам'яті.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується протягом 2 хвилин уважно роздивитися картинку та відповісти на запропоновані запитання, не дивлячись на неї.

Запитання:

- назвіть марки авто, що потрапили в ДТП, їхній колір;
- чи зображені люди на картинці?
- яка погода, час доби та пора року зображено?

2. Знову поглянувши на картинку, сформулювати запитання для колег. Не дивлячись на картинку, задати запитання, самостійно сформовані учасниками, своїм колегам;

3. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

МОТИВАЦІЯ

Вправа «Асоціації»

Мета: формування вміння відповідати на риторичні запитання, образливі фрази, вирази, що не стосуються справи, проте зустрічаються в службовій діяльності поліцейського.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується придумати 10 асоціацій до словосполучення «бути поліцейським»;

2. Проаналізувати ключовий мотив прагнення працювати поліцейським або загальної службової діяльності;

3. Придумати варіант, де таку вправу можна використати у професійному форматі як метод визначення провідного мотиву діяльності особи;

4. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Я у професії» [2, с. 36]

Мета: показати, що можна трохи зупинитися і побачити чи, принаймні, подивитися на себе, свою професійну діяльність більш розгорнуто (прискіпливо, розібрано).

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується на аркуші намалювати сонце з такою кількістю променів, що відповідають кількості виконуваної діяльності. Підписати кожен;

2. На кожному промені прописати – які якості виявляються у цій діяльності? Які риси виявляються найбільше? Або: яким мене у цій діяльності бачать оточуючі?

3. Можна використати МАК, де карта відповідає кожному

промінцю та відповідає на запитання, запропоновані вище;

4. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

5. *Важливо перекласти на «+» всі сторони, показати, що навіть у негативному прояві є позитив, вторинна вигода.*

Вправа «Професійний портрет» [2, с. 35]

Мета: визначити і прояснити своє ідеальне та реальне «професійне - Я».

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується робота з МАК, із такими запитаннями (ВВ – відкритий вибір, ЗВ – закритий вибір):

– ВВ – моє ідеальне «Я» у професії. У якій діяльності це виявляється?

– ЗВ – моє реальне «Я» у професії. Які якості активно виявляю?

– 2 карти ЗВ – як мене бачать оточуючі?

2. Проаналізувати реальне та ідеальне. Чого треба прагнути? Які якості виявляти більше чи менше? Що можна зробити для цього?

3. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Моя діяльність» [2, с. 36]

Мета: опрацювати актуальний стан щодо хвилюючого питання в кар'єрній сфері.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується робота з МАК, із такими запитаннями (ВВ – відкритий вибір, ЗВ – закритий вибір):

– ВВ – асоціації із професійною діяльністю;

– 2 картки ЗВ – як я можу покращити ситуацію? Щось по-іншому робити? Реагувати? Виявляти себе, свої якості?

– Чи треба це робити? Може, і так все влаштовує, та міняти, коригувати нічого не потрібно?

Важливо орієнтуватися та вести далі роботу від реакції та готовності людини працювати у напрямі «покращувати» чи «так все влаштовує»;

– 2 карти ЗВ – що важливо зробити насамперед? Які кроки робити?
Що можу зробити вже зараз? Які якості виявляти?

3. Рефлексія (обговорення)

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ТА ДЕФОРМАЦІЯ

Вправа з масками [30, с. 205–209]

Мета: визначення патернів (стратегій) поведінки, що допомагають та заважають.

1. Учасникам пропонується подумати про те, що в ситуаціях переживання кризової ситуації вони виконували різні соціальні та психологічні ролі, носили відповідні маски. Проаналізуйте їх, це надасть можливість визначити, які допомагають, а які лише заважають їм.

На 7 аркушах паперу намалюйте 7 власних масок, де:

- 1) «звична для мене, повсякденна»;
- 2) «я себе таким/такою не люблю»;
- 3) «я себе таким/такою не знаю»;
- 4) «я очима інших людей»;
- 5) «я себе не переносю, але я є таким/такою»;
- 6) «я так себе веду, але мені це не подобається»;
- 7) «я такий/така є»;

2. Прописати під кожною маскою фрази, котрі проговорила особа;

3. Рефлексія (обговорення):

- що дають безпосередньо ці маски?
- Навіщо вони потрібні?
- як можна замінити їх на інші? Намалюйте нові маски.

Вправа «Контроль» [23, с. 207]

Мета: повернення контролю над власним життям, усвідомлення власних можливостей.

2. Учасникам пропонується відповісти на певні запитання, що допоможуть визначити межі їхнього контролю над життям та повернути впевненість у собі:

- 1) що на сьогодні я не можу контролювати?
- 2) що (контроль чого) відпускаю зараз?

- 3) що контролюю зараз у своєму житті?
 - 4) що нового навчився контролювати у своєму житті за цей період?
2. Проведіть аналіз того, що саме контролюєте у своєму житті. Важливо закріпити учасника в ролі дорослого, тим самим наповнити силою та впевненістю у собі;
3. Рефлексія (обговорення):
- для мене було важливим ...
 - я зрозумів, що ...

Вправа «Долонька» [16, с. 180]

Мета: ресурсування, наповнення ресурсом, усвідомлення, з чого можливе це наповнення.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується відповісти на певні питання, що допоможуть відновити сили, наповнитися ресурсом для подальшої роботи в окресленій темі. Для цього треба обвести на аркуші власну долоню та відповісти на такі запитання, фіксуючи відповіді на кожному пальчику:

Мізинець – Що люблю бачити/на що дивитись?

Безіменний – Що люблю слухати?

Середній – До чого люблю торкатися/що відчувати на дотик?

Вказівний – Що люблю відчувати на смак?

Великий – Аромат чого люблю?

Центр долоні – Що люблю робити?

2. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Мої ролі» [23, с. 208]

Мета: усвідомлення своїх ролей натепер, їхньої ресурсності.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується подумати про те, що в ситуаціях переживання кризової події вони виконували різні соціальні та психологічні ролі. А які ролі вони виконують зараз?

2. Проговорити щодо кожної ролі, визначити, який ресурс дає кожна з них. Проаналізуйте, що приємного маю для себе, коли виконую кожную окремо взятую роль?

3. Рефлексія (обговорення):
- для мене було важливим ...
 - я зрозумів, що ...

Вправа «BASIC Ph»

Мета: визначення своїх каналів ресурсування, наповнення ресурсом безпосередньо під час виконання вправи.

Хід виконання:

Видатний ізраїльський психолог М. Лахад запропонував використовувати з постраждалими модель «BASIC Ph». Він порівнював її з «містком над прірвою», котрий допомагає людині «вирости» з кризової ситуації, «з'єднавши» внутрішнє «Я» людини та зовнішній «Світ». Давайте спробуємо і ми попрацювати. У вас все вийде, я буду називати певні категорії, а ви згадайте, які ваші пункти вам допомагають, наповнюють вас силою [45].

1. Учасникам пропонується називати із запропонованих нижче категорій ті, що наповнюють їх силою:

B – Belief & values – віра, переконання, цінності, філософія життя;

A – Affect – вираження емоцій та почуттів;

S – Socialization – соціальні зв'язки, соціальна підтримка, соціальна приналежність, спілкування;

I – Imagination – уява, мрії, спогади, творчість;

C – Cognition, thought – розум, пізнання, когнітивні стратегії;

Ph – Physical – фізична активність, тілесні ресурси;

2. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Вправа «Психологічний аспект Закону України «Про Національну поліцію»

Мета: формування вміння помічати та розуміти психологічний аспект у статтях Закону України «Про Національну поліцію»

Хід виконання:

1. Індивідуальна робота або робота в парх.

Визначити, який психологічний аспект міститься у зазначених

нижче статтях (що є психологічного спрямування, чому вчить/що роз'яснює психологія):

Ст. 8 п. 2	Ст. 29 п. 4	Ст. 41 п. 3
Ст. 11 п. 1	Ст. 29 п. 5	Ст. 44 п. 1
Ст. 12 п. 1	Ст. 32 п. 1.6	Ст. 46 п. 5
Ст. 12 п. 2	Ст. 33 п. 2	Ст. 46 п. 9
Ст. 18 п. 3	Ст. 37 п. 4	Ст. 55 п. 2

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Професіограми»

Мета: розвиток психологічного бачення, формування вміння розуміти та надавати психологічні характеристики, сприяти усвідомленню, які якості переважно притаманні певній посаді.

Хід виконання:

1. Індивідуальна або групова робота.

Учасникам пропонується методом мозкового штурму *визначити особистісні характеристики*, що притаманні особам, які несуть службу у запропонованих нижче підрозділах:

– *кримінальна поліція* (боротьба з наркозлочинністю, торгівлею людьми, кіберзлочинністю, майновими злочинами, особливо тяжкими злочинами, організованою та економічною злочинністю, авто-мото злочинністю, розшукова діяльність тощо);

– *превентивна діяльність* (патрульна поліція та групи швидкого реагування, дільничні офіцери та офіцери громади, боротьба з домашнім насильством, ювенальна поліція, дозвільна система, охорона масових заходів тощо);

– *слідча діяльність* (дізнавачі, розслідування майнових злочинів, особливо тяжких злочинів, транспортних злочинів, злочинів в економічній сфері тощо);

– *чергова частина* (координація СОГ та чергового наряду, оператори лінії «102»);

– *кадрова діяльність* (кадрове забезпечення, профпідготовка, аналітика, психологи, рекрутинг тощо) та інспекція по роботі з особовим складом;

– *діяльність відділів інформаційної аналітики та підтримки*

(комп'ютерне та системне забезпечення, аналіз вчинення злочинів тощо) та режимно-секретна діяльність (аналіз та дотримання збереження секретної та особливо секретної інформації);

– діяльність відділів матеріально-технічного (облік та забезпечення транспортними засобами, їх обслуговування) та фінансового забезпечення (заробітна платня, відрядження, тендера);

– діяльність КОРД та поліції особливого призначення (затримання особливо небезпечних злочинців, охорона порядку на резонансних заходах чи під час проведення особливо небезпечних слідчих дій тощо);

– діяльність ізоляторів тимчасового тримання, приймальників-розподільників та конвойних служб;

– діяльність кінологічного центру та вибухо-технічного відділу.

Додаткові служби на ускладнення

– діяльність Державної служби охорони;

– діяльність управління внутрішньої безпеки;

– діяльність Служби безпеки України;

– діяльність муніципальної варти;

– діяльність управління спеціальної охорони;

– діяльність Національної гвардії;

2. Учасникам пропонується методом мозкового штурму визначити професійні ролі, що виконують поліцейські у запропонованому вище переліку;

3. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Особистісні та професійні якості поліцейського»

Мета: розвиток психологічного бачення, формування вміння розуміти та називати психологічні характеристики, сприяти усвідомленню, які якості притаманні поліцейськими.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується із запропонованого переліку обрати риси та заповнити таблиці:

2.

Обов'язкові риси поліцейського	Риси, обов'язкові для поліцейських, які перебувають на певних посадах	Риси, що не повинні бути у поліцейського

Професійні риси	Особистісні риси

спостережливість
 пильність
 урівноваженість
 емпатія
 довірливість
 упевненість у собі
 критичне мислення
 комунікативність
 ораторські здібності
 акторські здібності
 індивідуалізм
 домінантність
 тривожність
 безініціативність
 наполегливість
 цілеспрямованість
 витривалість
 відповідальність
 схильність до
 ризику активність
 гарний інтелект
 пильність
 чіткість викладення
 думки
 рішучість
 самостійність
 врівноваженість
 емоційність
 зібраність
 сміливість
 розсудливість

депресивність
 консерватизм
 добросовісність
 безвідповідальність
 товариськість
 замкнутість
 безтактність
 брехливість
 сміливість
 грубість
 агресивність
 чуйність
 жорстокість
 лицемірство
 щирість
 доброта
 доброзичливість
 байдужість
 турботливість
 самокритичність
 скромність
 іронічність
 щедрість
 волелюбність
 красномовство
 кокетливість
 гарний зовнішній
 вигляд
 гарна фізична
 форма мрійливість
 бунтарство

емоційність
 емоційна ранимість
 тактовність
 пунктуальність
 життєрадісність
 турботливість
 сором'язливість
 креативність
 жадібність
 винахідливість
 імпульсивність
 недалекоглядність
 дипломатичність
 лідерські якості
 гарне почуття
 гумору
 харизматичність
 скупість
 честолюбність
 марнотратство
 акуратність
 бережливість
 неохайність
 самолюбство
 егоїзм
 альтруїзм
 хвалькуватість
 настирливість
 демонстративність
 злопам'ятність
 фантазійність

3. Обґрунтуйте вибір.
4. Рефлексія (обговорення)
 - для мене було важливим ...
 - я зрозумів, що ...

Вправа «І як бути»

Мета: розвиток аналітичного мислення, розсудливість, формування готовності діяти з урахуванням мінімальної оперативної інформації.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується заповнити таблицю з урахуванням власного досвіду, знань та інтуїції. Якими є варіанти подальшого перебігу подій з урахуванням запропонованих даних у таблиці?

Ситуація: Правоохоронець отримує інформацію про продаж великої партії наркотичних речовин.

Місце вчинення: в'їзд до міста, пустинна місцевість, сухостій				
	Злочинець-шизоїд	Злочинець-параноїк	Злочинець-рецидивіст	Злочинець вчиняє проступок уперше
Поліцейський урівноважений, розсудливий, досвід служби – до 1 року				
Поліцейський амбіційний, агресивний				
Поліцейський емоційний, імпульсивний, конформний				

Місце вчинення: <i>торговий центр, під час проведення масового заходу – виступу зірки або дитячого танцювального колективу</i>				
	Злочинець-шизоїд	Злочинець-параноїк	Злочинець-рецидивіст	Злочинець вчиняє проступок уперше
Поліцейський урівноважений, розсудливий, досвід служби – до 1 року				
Поліцейський амбіційний, агресивний				
Поліцейський емоційний, імпульсивний, конформний				
Місце вчинення: <i>місто, АЗС перед мостом через річку</i>				
	Злочинець-шизоїд	Злочинець-параноїк	Злочинець-рецидивіст	Злочинець вчиняє проступок уперше
Поліцейський урівноважений, розсудливий, досвід служби – до 1 року				
Поліцейський амбіційний, агресивний				
Поліцейський емоційний, імпульсивний, конформний				

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

ЕМОЦІЇ ТА ПОЧУТТЯ

Вправа «Я тебе розумію»

Мета: формування вміння усвідомлювати та аналізувати власні емоції та почуття, а також розуміти емоційний стан іншої особи.

Інструменти: ручки або олівці, аркуші А3.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується:

- намалювати предмет чи тварину, що максимально відображає його емоційний стан на даний момент;
- на звороті написати фразу/словосполучення – девіз, що характеризує найяскравіші характерологічні якості. Наприклад, «Снігова королева», «Акуна-матата», «Боротись та шукати, знайти та не здаватись» тощо.

2. Робота в парах.

Протягом 2-3 хвилин описати емоції, настрої, почуття, стани особи навпроти, аналізуючи написане ним без додаткових запитань.

Обговорення вірності опису, можливі додаткові запитання для уточнення інформації.

3. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Людські емоції»

Мета: формування вміння розпізнавати емоції, контролювати їхній прояв у себе та інших осіб під час взаємодії.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується заповнити таблицю (описати мінімум 4 емоції):

Емоція та що вона передає	Як виявляється фізично	Як регулювати (стримувати, трансформувати) в собі	Як регулювати (стримувати, трансформувати) в інших

2. Знайти відповідне відео, що демонструє певну емоцію, та продемонструвати його іншим учасникам. Проговорити всі характеристики, описуючи всі фізичні прояви (вираз обличчя, мімічні зміни, пози тіла): <http://theofficestaremachine.com/>;

3. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Що таке репрезентативна система? Які маркери варто враховувати для визначення сенсорного сприйняття осіб під час вирішення службових завдань?

2. Що можна вважати якорями в інформаційному повідомленні для кращого запам'ятовування чи передачі інформації?

3. У чому полягає важливість фіксування першоджерел?

4. Назвіть основні канали наповнення ресурсом.

5. Які канали ресурсування запропоновані моделлю «BASIC Ph»?

6. У чому полягає головний посыл основних людських емоцій?

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ

ПОТРЕБИ ТА ТРИГЕРИ

Вправа «Аналіз конкретних ситуацій»

Мета: формування вміння аналізувати мінімальну інформацію про злочин та складати психологічну характеристику злочинця.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується скласти психологічну характеристику злочинця, визначивши:

- мотив _____
- психологічні якості _____
- умови виховання, життя _____
- наслідки для злочинця та жертви _____
- спосіб профілактики діяння _____

Варіанти ситуацій:

1. Ексібіціоніст біля школи, досягнення сексуального збудження і насолоди демонстрував статеві органи іншим людям.

2. Підліток-тіктокер, з метою піру на камеру, підійшов до кіоску та попрохав продати йому презервативи. Вів себе демонстративно, плюнув на продавця.

3. Троє молодих чоловіків (19-22 років) напали на 17-річного хлопця, вдаривши його, забрали в нього телефон, коли він по ньому розмовляв.

4. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Гітара» [1, с. 12]

Мета: формування вміння визначати провідний тригер особи, розвивати спостережливість, аналізувати наративи та орієнтуватися на власну інтуїцію.

Інформаційне повідомлення:

Тригер	Наратив	Поведінка
Основні		
Жадібність	«Моє бачення ...», «Моя позиція ...», «Моє», «Все потрібно», «У господарстві стане в нагоді».	Прагне якомога більше отримати, утримати в себе, привласнити в фізичному форматі (гроші, речі).
Страх	«Я, може ...», «Може бути ...», «Чи мало що..», «Так, але ...», «Потрібно перевірити».	Має безліч страхів, від усього очікує підступ, підозрілий, прагне перестрахуватися, «підстелити соломку».
Честолюбність	«Я так думаю ...», «Я вважаю ...», «Я хочу ...».	Прагне отримати якомога більше уваги до себе, похвали, визнання його гідності, відстояти цю гідність, болісно реагує на приниження, ущемлення.
Другорядні		
Секс – фізичне задоволення	«Це є кайф», «Задоволення ...», «Гарненько, сексі ...», «це важливо відчути».	Прагне отримувати від життя задоволення, любить смакувати, чуттєвий. Любить тактильний контакт, флірт, секс займає вагоме місце в житті.
Влада	«Так сказав і так буде», «що за соплі і сюсі-пусі, візьми себе в руки».	Прагне керувати іншими, все тримає на контролі, має лідерські якості. Може відчувати задоволення від приниження інших, тиранії.
Жалість	«Не можу спокійно на це дивитись ...», «серце кров'ю обливається», «це так тяжко ...».	Прагне постійно комусь допомагати, сердобольний. Сам також схильний жалітися, але важко приймає допомогу, не завжди може попросити, лише жалітися.

Хід виконання:

Робота в парах

1. Учасникам пропонується пофантазувати та визначити, який із запропонованих вище показників – по одному: основний та другорядний – характерний їхньому опоненту;

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Базові потреби» [1, с. 10]

Мета: формування вміння визначати базові потреби особи.

Інформаційне повідомлення

Види базових потреб (БП) в інтерпритації С.Ліпінської:

БП у безпеці – право на життя, існування, фізичне здоров'я та благополуччя, право на безпеку, енергія та сили це забезпечувати. В атрофованому форматі це про неприйняття свого тіла, неохайність, неувагу до власного здоров'я або іпохондрія, прагнення змінити тіло (операції, накачки), екстремальні захоплення, гру зі смертю;

БП в любові, безумовному прийнятті та турботі – право бути самим собою, бути цінним, значущим. В атрофованому форматі це про прагнення відповідати вимогам, відчуття себе негідним, постійне прагнення любові та турботи;

БП у визнанні та відношеннях із іншими – право бути серед інших, бути таким, як усі, або виділятися, право на гарне ставлення до себе. В атрофованому форматі це про жертовність заради інших, токсичне почуття провини, гіперконтроль над усім, що відбувається навколо;

БП в автономності – право мати власні бажання та прагнення, власні кордони, право бути унікальним, не відповідати чийсь очікуванням, право на власну точку зору (ХОЧУ). В атрофованому форматі це про нехтування власними бажаннями та точкою зору, відчуття небезпеки від того, що проявляєшся, заявляєш про себе;

БП у дисципліні та контролі – несення здорової відповідальності та встановлення здорового контролю, вміння приймати рішення та реалізувати його згідно зі своїми силами та можливостями, розуміння соціальних і правових вимог та вміння адаптуватися під них (МОЖУ). В атрофованому форматі це про лень, прокрастинацію, трудоголізм та перфекціонізм, гіперправильність чи, навпаки, бунт проти системи;

БП у творчості та самореалізації – задоволення від результатів своєї праці, готовність іти за своєю цікавістю, творчістю (БУДУ). В атрофованому форматі це про залежність від думки інших, страх публічних виступів або, навпаки, хворобливе прагнення самоствердитися, схильність до змагань та прагнення влади, тиранію, нав'язування власної позиції; страх гри, заблоковану творчість, баловство.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується навести приклад мотивів та особливостей вчинення злочину на прикладі крадіжки телефону з урахуванням вищезазначених базових потреб та заповнити таблицю:

БП	Крадіжка здійснюється задля ... Як і де може бути вчинена?
БП у безпеці	
БП в любові, безумовному прийнятті та турботі	
БП у визнанні та відношеннях з іншими	
БП в автономності	
БП у дисципліні та контролі	
БП у творчості та самореалізації	

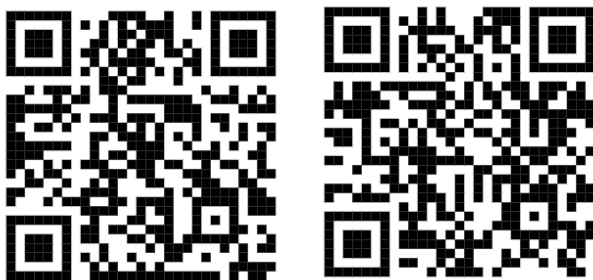
2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Що веде злочинцем?»

Мета: формування вміння визначати базові потреби з наративних повідомлень особи.

1. Учасникам пропонується переглянути відео та виписати базові потреби респондента:

Яка потреба простежується? _____

На які маркери орієнтувалися у відповіді? _____

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

ОСНОВНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТИПІВ ЗЛОЧИНЦІВ

Вправа «Цікаво, чому?»

Мета: формування вміння аналізувати особистість злочинця, визначати типаж, що викликає цікавість.

Хід виконання:

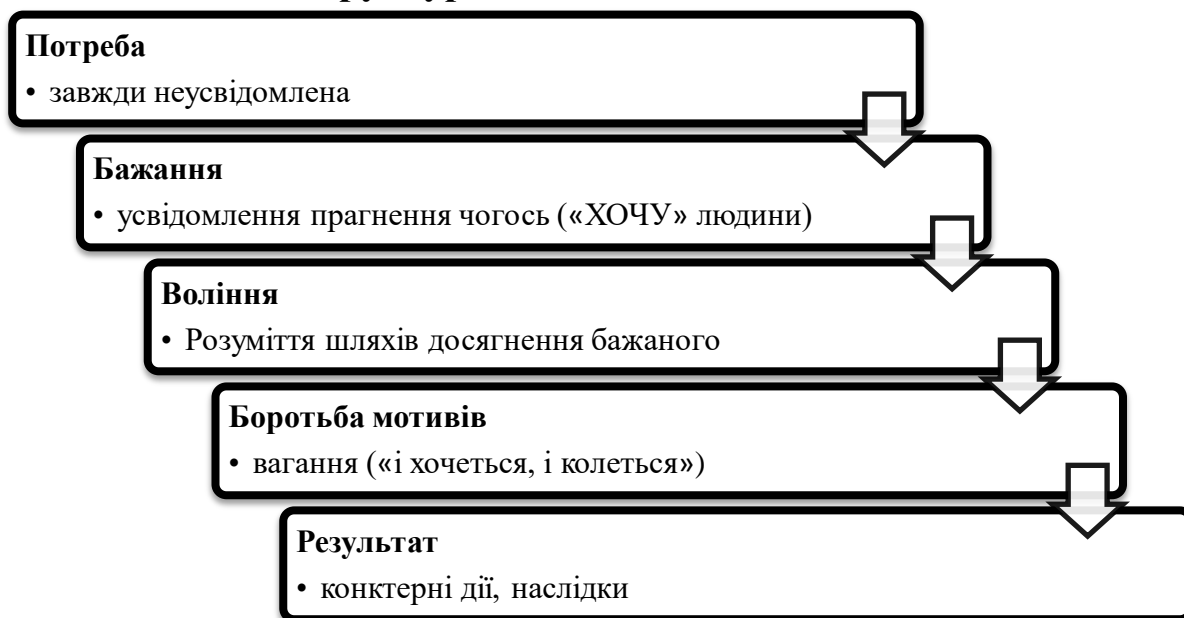
1. Учасникам ставиться завдання в довільному форматі назвати одного відносно знайомого всім злочинця, який викликає в них цікавість, та пояснити, в чому полягає ця цікавість (риси злочинця, особливості вчинення злочину, аспекти взаємодії з правоохоронцями чи моменти його затримання);
2. Рефлексія (обговорення):
 - Які риси були спільними для багатьох учасників?
 - Які особливості /риси не були згадані?

Вправа «Аналіз злочинів»

Мета: формування вміння здійснювати опис структури складної вольової дії злочинця за запропонованою ситуацією.

Інформаційне повідомлення:

Структура складної вольової дії

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується описати структуру складної вольової дії, обравши її з місцевих пабліків або з-поміж найбільш резонансних за останній час, описуючи:

- потребу _____
- бажання _____
- воління _____
- боротьбу мотивів _____
- результат (дії, наслідки для злочинця та жертви) _____

2. Рефлексія (обговорення)

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Можливий злочин»

Мета: формування вміння прогнозувати, розвивати аналітичне мислення.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується за запропонованим типажом визначити, який злочин може бути вчинений в описаних ситуаціях:

Гіперсильний контроль потягів, що призводить до бурхливої їхньої розрядки. Виражена потреба у вчиненні аномалії, антисоціальної чи протиправної дії. Розрядка внутрішньої напруги за допомогою азарту, ризикових вчинків.	Злочин вчиняється лише за сприятливих умов. У разі їхньої відсутності в особи не виникає думок щодо вчинення протиправної дії.
Злочин сприймається як проста фізична дія, акт задоволення базових потреб. Не сприймається як щось ненормативне.	Злочин як можливість вирішення безвихідного становища. Ризикова, але допустима в наявних умовах дія.

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що

Вправа «З огляду на ситуацію»

Мета: визначення наявних труднощів у спілкуванні; формування навичок аналізу ситуації, психоемоційного стану причетних осіб, побудови припущень.

Хід виконання:

Робота у групах

1. Учасників поділено на 2 групи. Кожній дається послідовно у 3 етапи ситуація із завданнями для вирішення (наведено в таблиці):

<p>Маріупольський дебошир</p> <p>1.1. У Маріуполі 22 квітня чоловік влаштував погром у супермаркеті «АТБ». Погрожуючи фізичною розправою, висловлюючись нецензурною лайкою, чоловік розбив сокирою декілька кас, полиці (на суму понад 600 тис. грн) та налякав продавців і інших покупців. Його супроводжувала жінка та підліток, який все знімав на відео. Після вчинення інциденту вони всі разом покинули супермаркет, поїхавши в одному авто.</p> <p>ЗАВДАННЯ: Дати характеристику чоловіку: домінуюча потреба, соціально-демографічні показники, соціально-психологічні характеристики (комунікативні якості, самооцінка, рівень розвитку емоційних та психічних процесів).</p>
<p>1.2. За інформацією правоохоронних органів, особу нападника встановлено, відкрито кримінальне провадження за ч. 4 ст. 296 Кримінального кодексу України – хуліганство. Як повідомили у пресслужбі Донецької області, 35-річному місцевому жителю загрожує від 3 до 7 років позбавлення волі.</p> <p>Дебошир стверджує, що так помстився за дружину, яку нібито вдарили за те, що вона перебувала у магазині без маски.</p> <p>ЗАВДАННЯ: Зробити припущення, чи вчиняла зазначена особа раніше правопорушення. Якщо «так», то які?</p>
<p>1.3. У процесі слідства стало відомо, що раніше чоловік також вчинив дебоширство в іншому супермаркеті. Тоді він зайшов до магазину без маски, а після зауваження пошкодив полиці з продуктами, розбив касовий апарат і нецензурно висловлювався в адресу продавців.</p> <p>Під час обшуку вдома дебошира поліція знайшла сокиру, гвинтівку, помпову рушницю, муляж гранати, шаблю та канабіс.</p> <p>Відомо, що відеозапис погрому він виклав у мережу Інтернет і написав розгромний пост із нецензурними виразами щодо працівників магазину та осіб, які образили його дружину.</p> <p>Дружина дії чоловіка пояснює прагненням захистити сім'ю, зазначаючи, що він діяв у стані афекту.</p> <p>ЗАВДАННЯ:</p> <ol style="list-style-type: none">1) обґрунтувати міркування, чи можна дії чоловіка розцінювати як афективні;2) які правопорушення схильна вчиняти ця особа в подальшому?3) дати повторну характеристику чоловіку та порівняти 2 профілі (за показниками із завдань 1.1 та 1.3).
<p>Одесит із ножем</p>
<p>2.1. На Одещині під час застілля сталося вбивство. Два чоловіки</p>

напідпитку почали «міряться життєвим досвідом». У процесі розборок 63-річний власник помешкання схопив ножа та наніс один удар у шию своєму візаві. Потерпілий помер на місці, одразу.

Виходячи з помешкання, зазначив сусідам, що знайшов випадково бездиханного товариша та поспішає за допомогою.

ЗАВДАННЯ: Дати характеристику чоловіку: домінуюча потреба, соціально-демографічні показники, соціально-психологічні характеристики (комунікативні якості, самооцінка, рівень розвитку емоційних та психічних процесів).

2.2. Злочинець був швидко затриманий правоохоронцями, яких разом зі «швидкою» викликали сусіди. Зловмисник затриманий у порядку ст. 208 Кримінального кодексу України, йому повідомлено про підозру за чт. 1 ст. 115 Кримінального кодексу України. Йому загрожує від 7 до 15 років позбавлення волі.

ЗАВДАННЯ: Зробити припущення, чи вчиняла зазначена особа раніше правопорушення. Якщо «так», то які?

2.3. У процесі слідства стало відомо, що після вбивства чоловік вимив ніж та поспішив на залізничну станцію на електричку, щоб сховатись.

Чоловік мав досвід участі в Афганській війни, періодично зловживав алкоголем, під його дією міг дебоширити.

ЗАВДАННЯ:

1) обґрунтувати міркування, чи можна дії чоловіка розцінювати як афективні. Чи є алкоголь пом'якшувальним фактором?

1) які правопорушення схильна вчиняти ця особа в подальшому?

2) дати повторну характеристику чоловіку та порівняти 2 профілі (за показниками із завдань 2.1 та 2.3).

3. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Визнач злочин за психологічним профілем»

Мета: формування вміння аналізувати особистість злочинця, визначати типаж, що викликає цікавість.

Хід виконання:

1. Робота у групах (учасники поділяються на 4 групи за довільним принципом).

Кожній групі дається завдання за наявним психологічним профілем визначити, які злочини можуть бути вчиненні описаною особою. Для ускладнення завдання запропонувати навести приклад із-поміж відомих злочинців або відомих персонажів фільмів.

Варіанти профілей:

1) особа з яскраво вираженою потребою в отриманні задоволення від самого процесу вчинення злочину. Розрядка внутрішньої напруги відбувається саме за допомогою азарту, отримання кайфу від злочинної дії. Звичне життя здається рутинним, «прісним». В анамнезі простежуються психічні аномалії поведінки;

2) особа має низьку правову соціалізацію, допускає порушення правових норм, правил, законів, проте веде досить правослухняне життя. Оточуючим здається звичайним громадянином, «таким, як усі». Злочин вчиняється за сприятливих умов («здобич сама прийшла в руки, не можна було не взяти»);

3) особа має низьку правову соціалізацію, девіантна та злочинна поведінка сприймається нею як звичний стиль життя. В анамнезах оточуючих (батьки, середовище) та власному – адміністративні, а то і кримінальні правопорушення. Вчинення злочину закриває актуальні потреби;

4) особа має достатню правову соціалізацію, проте опинилася в безвихідному становищі та злочин сприймає як «вимушену» дію – «інакше не можна, лише так». В анамнезі відсутні правові проступки чи відомості про девіантну поведінку, проте особа є схильною до ризику, егоцентричною;

2. Рефлексія (обговорення)

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Долонька»

Мета: формувати вміння складати психологічний профіль особи.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується, взявши за основу контур долоні, заповнити відомості про злочинця (на власний вибір або за вказівкою викладача (тренера/психолога)):

– великий палець – соціально-демографічні показники (вік, стать, освіта, професія, адреса, сімейний та матеріальний стан, національність, судимість тощо);

– вказівний – наявні характеристики згідно з найкраще розвиненими або недорозвиненими психічними, емоційними та вольовими процесами (уважний, кмітливий,

розумний, емоційно нестриманий, врівноважений тощо) (допомогою може бути вправа «Повітряна зелена жаба»);

– середній – визначення тригерів згідно зі вправою «Гітара» (страх, жадність, пиха / секс, влада, жалість);

– безіменний – характеристики, що свідчать про ставлення до інших та відносини з іншими, комунікативні здібності (лідер, товариський, добре встановлює зв'язки тощо);

– мізинець – характеристики, що свідчать про ставлення до себе (самооцінка висока, впевнений у собі) [30, с. 130];

2. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Повітряна зелена жаба»

Мета: формування вміння аналізувати особу, орієнтуючись на власну інтуїцію.

Хід виконання:

Робота у парах

1. Учасникам пропонується пофантазувати та описати опонента за такими критеріями:

– якби він був твариною/птицею/рептилією/комахою, то ким саме він би був?

– якби він був стихією (вогнем, водою, повітрям, землею), то ким саме він би був?

– якби він був кольором, то яким саме?

2. Виписати характеристики, котрі вкладає учасник у визначену живу істоту, стихію та колір;

3. Проаналізувати, як виписані характеристики корелюють із характеристиками опонента;

4. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «ЗУНІ – знання, уміння, навички, інтуїція»

Мета: формування вміння аналізувати особу, орієнтуючись на наявні знання, навички та власну інтуїцію.

Хід виконання:

Робота у групах

1. Учасники поділяються на 3 команди, кожній пропонується 1 ситуація та дається завдання для неї:

Завдання 1. Якою буде тактика дій учасника в ролі поліцейського з урахуванням індивідуальних (психологічних) особливостей правопорушника до контакту з ним.

Ситуація

Під час добового наряду ви отримали інформацію про вчинення домашнього насильства. Заявниця повідомила, що її побив співмешканець. За оперативною інформацією відомо, що зловмисник раніше притягувався до відповідальності за незаконне зберігання зброї та нанесення легких тілесних ушкоджень. Судимість знята, зброя – офіційно зареєстрована.

Завдання 2. Якою буде тактика дій учасника в ролі поліцейського з урахуванням індивідуальних (психологічних) особливостей правопорушника до контакту з ним.

Ситуація

Під час добового наряду ви отримали завдання перевірити особу за фактом якогось адміністративного порушення (недотримання правил тиші, комендантської години тощо). За оперативною інформацією відомо, що особа регулярно вчиняє правопорушення, пов'язані з транспортною дисципліною (перевищення швидкості, водіння в нетверезому стані), та не сплачує штрафи.

Завдання 3. Якою буде тактика дій учасника в ролі поліцейського з урахуванням індивідуальних (психологічних) особливостей правопорушника до контакту з ним.

Ситуація

На вашій території обслуговування вчинено квартирну крадіжку. Вам поставлене завдання опитати сусідів. За оперативною інформацією відомо, що сусід обкраденої квартири раніше був засуджений за злочини проти власності та перебуває у недоброзичливих стосунках із власником цієї квартири;

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

ДІАГНОСТИКА ОСОБИСТОСТІ

Вправа «Джерела отримання інформації»

Мета: розвиток аналітичного мислення, формування готовності отримувати інформацію з різних джерел.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується назвати 5 джерел, із яких можна отримати інформацію про особу без задіяння додаткових службових каналів.

2. Робота у групах.

Учасники поділяються на 8 груп, кожній називається лише прізвище і дається завдання знайти якомога більше інформації про особу:

Інформація, що надається учасникам	Орієнтовна інформація про особу для викладача (тренера)
Ольга Білоконь	м. Київ, лікарка-акушер-гінеколог, авторка книги, спікер конференцій, блогер-експерт.
Тетяна Золоташко	м. Дніпро, візажистка, бізнес-леді, засновниця торгової марки «Зола».
Юлія Беркута	Київська область, фотограф, мандрівниця, засновниця власного бренду одягу.
Дзвенислава Ковальчук	м. Ходорів, Львівська область, таргетолог, смм-спеціалістка, авторка книги.
Оксана Зінько	м. Київ, психологиня, викладачка, авторка, власниця школи підвищення кваліфікації психологів «Перспектива», ініціаторка СП «Разом».
Денис Паномаренко	м. Одеса, адвокат у кримінальних справах, автор науково-практичних статей, партнер адвокатського об'єднання «Barristers».
Тарас Чмут	м. Коростишів, Житомирська область, волонтер, голова фонду «Повернись живим», військовий аналітик.
Руслан Голяченко	м. Київ, начальник управління дотримання прав людини.

3. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Який Я?»

Мета: розвиток аналітичного мислення, навичок самоаналізу та пізнання власних особливостей і можливостей.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується скласти власну психологічну характеристику за запропонованою схемою [30, с. 130]:

ПІБ, вік	
Професія, сфера діяльності	
Особливості виховання та розвитку (можливі тригери, що вплинули на особистість)	
Розвиток пізнавальних процесів	Увага. Пам'ять. Спостережливість. Мислення. Уява. Мовлення. Інтелект.
Психологічні характеристики	Самооцінка та впевненість у собі, власних можливостях. Відповідальність, дисциплінованість. Рішучість, сміливість, схильність до ризику. Моральність – схильність до девіантних, аморальних, антисоціальних вчинків.
Емоційний стан	Переважаючий емоційний фон (настрій). Оптимістичність-песимістичність. Загальна емоційність, уміння контролювати власні емоції.
Комунікативні здібності	Готовність до співпраці. Взаємодія в колективі.

	Лідерство. Конформність (залежність від інших).
Індивідуальність (ті особливості, що відрізняють від інших)	

2. Узагальнити в декілька речень отримані характеристики. Написати текст друкованими літерами на окремому аркуші. Проаналізувати, чи відповідає отримана характеристика наявній оцінці особи про себе;

3. Змішати всі аркуші. Вибрати по одному та спробувати вгадати за характеристиками особу.

4. Рефлексія (обговорення):

- що нового дізналися про себе?
- як це виявляється зараз та як може допомогти/завадити у майбутньому?
- які якості є сильними (слабкими)?
- як акцентувати увагу на сильних? Як розвивати їх?
- що робити зі слабкими?

Вправа «Агент під прикриттям»

Мета: розвиток аналітичного мислення, формування готовності отримувати інформацію з різних джерел.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується проаналізувати на свій розсуд 3 фільми про агентів під прикриттям та скласти їхні характеристики за запропонованою схемою:

Що вплинуло на вибір такої діяльності?	
У чому виникали труднощі?	
Що мотивувало?	
Які особистісні якості допомагали в роботі?	
Які спільні риси притаманні героям?	

2. Рефлексія (обговорення):
- для мене було важливим ...
 - я зрозумів, що ...

Вправа «Можливості профайлінгу»

Мета: розвиток аналітичного мислення, аналіз можливостей профайлінгу.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується у відкритих джерелах знайти інформацію про розкриття злочинів за допомогою профайлінгу;
2. Рефлексія (обговорення):
 - що виявилось цікавим?
 - що здається малоімовірним?

Вправа «Крадіжка»

Мета: визначення вміння логічно мислити, працювати в команді, вирішувати незвичні завдання.

Час: 1 година 40 хвилин.

Хід виконання:

Робота в мікрогрупах по 5 людей. Визначається, хто швидше зробить завдання. Навіть якщо учасники не отримали правильну відповідь, гра дає тренеру багато матеріалу щодо поведінки учасників: чи був лідер у групі; чи розподілялися ролі; хто генерував ідеї; як здійснювався контроль за часом; як підтримувався моральний дух у команді; чи здалася група перед складним завданням чи, навпаки, воно надихнуло її на перемогу?

1. Учасникам пропонується знайти такий спосіб взаємодії, за якого можна отримати відповідь, не складаючи смужки паперу разом.

Інструкція: Зараз я вам роздам по кілька смужок паперу. Це частини одного злочину. Ви повинні розгадати його, користуючись такими правилами: смужки паперу з текстом можна показувати один одному і складати разом.

Злочин розкрито, якщо ви розгадали:

Хто?

Коли?

Де?

Що?

Картки-завдання:

І.П. Степанов вкрай цікавився кільцем дружини А.В. Петрова.	Надя помітила, що картина, котра справила на неї глибоке враження, не висіла там, де висіла на початку вечора.	Дружина Петрова не могла знайти своє кільце з великим рубіном.
Анна пішла приблизно в один час із А.В. Петровим.	Олена прийшла на вечір зі своєю собакою.	А.В. Петров ні на хвилину не залишав свій саквож.
Клуб був прикрашений полотнами Артисіміссімо.	У сусідів було три собаки.	Анна і А.С. Станкевич пішли разом.
Наприкінці вечора на подвір'ї сусідів було чотири собаки.	А.В. Петров – антиквар і великий знавець мистецтва.	Петрови пішли о 21:30.
Дружина А.В. Петрова постійно втрачала свої речі.	Михайло Юрійович – злодій дорогоцінних каменів.	Дочка Петрова побачила картини тільки перед відходом.
П.П. Чижиков пішов на 20 хвилин пізніше А.В. Петрова.	Артисіміссімо – італійський художник XVI століття.	А.С. Станкевич дуже багата людина.
Діана помітила картини тільки перед відходом о 21:45.	Картини італійських художників XVI століття високо цінуються.	Перед відходом Надя помітила, що щось блищить у темному кутку кімнати.
Петров пішов разом зі своєю дружиною.	Картини Артисіміссімо були мініатюрні.	І.П. Степанов весь вечір танцював із Діаною.
Надя пішла о 22:00.	А.С. Станкевич сказав, що хотів би щось зробити на благо цих чудових полотен.	Анна не могла знайти того, що взяла з собою на святковий вечір.
Діана пішла разом із Михайлом Юрійовичем.	Надя захопилася полотнами Артисіміссімо відразу після приходу.	А.В. Петров мав потребу в грошах, оскільки справи йшли погано.
Дружина Петрова провела більшу частину вечора з П.П. Чижиковим в тихому кутку приміщення.	П.П. Чижиков – клептоман.	У клубі було осіннє свято.

Правильна відповідь:

Що вкрали? – Картину.

Ким було вкрадено? – Чижиковим.

Коли було вкрадено? – О 21:50.

Чому було вкрадено? – Тому що Чижиков kleптоман;

2. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Я-образ» із використанням МАК [2, с. 25]

Мета: формування вміння аналізувати себе, описувати власні сильні якості, укріплювати впевненість у собі.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується, переглянувши картинки, обрати ту, що максимально передає (характеризує) їхній характер. Обґрунтувати власний вибір.

2. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Долонька»

Мета: формувати вміння складати психологічний профіль особи

Хід виконання

1. Учасникам пропонується, взявши за основу контур долоні, заповнити відомості про себе:

– Великий палець – соціально-демографічні показники (вік, стать, освіта, професія, адреса, сімейний та матеріальний стан, національність, судимість тощо);

– вказівний – наявні характеристики згідно з найкраще розвиненими або недорозвиненими психічними, емоційними та вольовими процесами (уважний, кмітливий, розумний, емоційно нестриманий, врівноважений тощо) (допомогою може

бути вправа «Повітряна зелена жаба»);

– середній – визначення тригерів згідно зі вправою «Гітара» (страх, жадність, пиха / секс, влада, жалість);

– безіменний – характеристики, що свідчать про ставлення до інших та відносини з іншими, комунікативні здібності (лідер, товариський, добре встановлює зв'язки тощо);

– мізинець – характеристики, що свідчать про ставлення до себе (самооцінка висока, впевнений у собі) [31, с. 130];

2. Урізноманітнити виконання можна використанням МАК, на кожен палець вибрати карту та описати її як власні якості згідно із запропонованим вище алгоритмом;

3. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Фоторобот»

Мета: формування вміння відповідати на риторичні запитання, образливі фрази, вирази, що не стосуються справи, проте зустрічаються у службовій діяльності поліцейського.

Хід виконання:

Робота у групах

1. Учасникам повідомляється, що після приїзду до відділення поліції стало відомо про шахрайські дії особи, яка під виглядом працівника компанії «Смачна вода» приходила до відділу поліції та збирала потрібну інформацію. Учасникам потрібно скласти фоторобот цієї особи.

Кожному будуть роздані індивідуальні дописи до фоторобота.

Важливо: обов'язково дотримуватися того, що зазначено в дописах, при цьому іншим не повідомляти цього. Діяти непрямыми шляхами.

Умови:

– Особа – жінка;

– Вік – 30-35 років;

– Волосся світле;

– Волосся до плечей, зв'язане у хвостик;

– На голові завжди кепка;

– Одяг – джинси, світла футболка;

– Футболка рожевого кольору;

– Взуття – чорні кросівки;

– Очі великі, зеленого кольору;

- Ніс рівний, звичайної форми;
 - Губи пухлі;
 - На руці – чорний годинник;
 - Малювати повинні лише ви;
 - Фоторобот намалювати на альбомній орієнтації аркуша;
 - Має родимку над губою;
 - Має родинку над губою зліва;
 - Зріст вище середнього;
 - Статура кремезна;
2. Рефлексія (обговорення):
- для мене було важливим ...
 - я зрозумів, що ...

Вправа «Розкажи про мене»

Мета: формування навичок візуальної діагностики з урахуванням ілюзій, новітніх технологій, похибок сприйняття.

Інформаційне повідомлення [44, с. 106–127]:

	Імовірні характеристики
Лоб	<ul style="list-style-type: none"> • скошений – невміння розуміти та сприймати почуття інших, розуміти мотиви їхніх вчинків, низький емоційний інтелект; • низький – підозрілість, скритність, низькі розумові здібності; • високий – гарні інтелектуальні здібності, кмітливість; • широкий – цікавість до життя, доброзичливість.
Очі	<ul style="list-style-type: none"> • прищулена нижня повіка – холоднокровність, схильність до насилля, агресивність; • кутики очей опущенні донизу – доброта, доброзичливість, готовність до співпраці; • косозовнішні очі – хитрість, жорстокість; • косовнутрішні очі – можливі захворювання нервової системи; • глибоко посаджені очі – цілеспрямованість; • широко розкриті очі – боязливість, нерішучість.
Брови	<ul style="list-style-type: none"> • зрощені – емоційність, імпульсивність, ревнивість; • широкі – гарні інтелектуальні здібності; • тонкі – цілеспрямованість; • крилоподібні – мрійливість; • косматі – оригінальність мислення, схильність до конфліктів.

Ніс	<ul style="list-style-type: none"> • гострий – широта поглядів, цікавість, прагнення бути обізнаним у багатьох сферах, житті інших; • короткий – товариськість, готовність до співпраці; • опущений донизу – замкненість, скритність; • «бичачий» (розвернені носові пазухи) – впертість, завзятість, принциповість; • курносий – упертість, честолюбність, вузькість інтересів; • «качиний» – демонстративність.
Рот	<ul style="list-style-type: none"> • великий – відважність, сила, працелюбність; • товсті губи або нижня губа – оригінальність мислення, жага до отримання задоволення; • тонкі губи – жадібність, скритність, підозрілість.
Підборіддя	<ul style="list-style-type: none"> • ямочка на підборідді – капризність; • квадратне підборіддя – волелюбність, упертість; • довге підборіддя – розвинута уява, цілеспрямованість; • недорозвинене підборіддя – підлість, уникнення взаємодії.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується проаналізувати фото: за жестами, мімічними рухами та характерними прикметами описати можливі якості людини, сферу діяльності, можливі прояви поведінки.

На фото: Ольга Королик, психотерапевт із 15-річним досвідом, спортсменка, мандрівниця.

Одружена, має доньку-підлітка;

2. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Обман сприйняття»

Мета: формування навичок візуальної діагностики з урахуванням ілюзій, новітніх технологій, похибок сприйняття.

Хід виконання:

Робота у групах

1. Учасники поділяються на 8 команд, кожній пропонується

варіант, ким може бути людина на фото, та висловлюється прохання визначити, які якості їй притаманні:

- це вбивця. Опишіть, які ймовірні характеристики він має;
- це відомий бізнесмен. Опишіть, які ймовірні характеристики він має;
- це маловідомий актор. Опишіть, які ймовірні характеристики він має;
- це робітник торгової фірми. Опишіть, які ймовірні характеристики він має;

- це політик. Опишіть, які ймовірні характеристики він має;
- це працівник одного з департаментів Нацполіції України. Опишіть, які ймовірні характеристики він має;
- це відомий науковець. Опишіть, які ймовірні характеристики він має;
- це відомий лікар-онколог. Опишіть, які ймовірні характеристики він має.

На фото: Олівер Кепп, науковець, лікар-хірург (Онкологічний центр

Гюстава Русс);

2. Колективне обговорення, які спільні риси притаманні людині на фото. За якими характеристиками вони встановлювалися;

3. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Назвіть основні провідні тригерні струни особистості згідно зі вправою «Гітара».
2. Якими є базові психологічні потреби людини згідно з Д. Янгом та С. Ліпінської
3. Назвіть основні компоненти структури складної вольової дії.
4. Назвіть основні джерела отримання інформації.
5. Що таке профайлінг? Назвіть його основні методи.

РОЗДІЛ 3. СПІЛКУВАННЯ У СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

ПОМИЛКИ ТА БАР'ЄРИ У СПІЛКУВАННІ

Вправа «Я бачу ...»

Мета: формування навички безоціночного сприйняття, розуміння «особистого поля».

Хід виконання:

1. Робота в парах.

Учасникам пропонується сісти одне навпроти одного та протягом 2 хвилин розповісти співрозмовнику, що він бачить навколо себе. Опис починати словами «Я бачу перед собою ...» і далі називати лише ознаки зовнішності (каре волосся, сині очі, червоний жакет тощо), не включати в опис оціночних понять, особистісних характеристик людини.

2. Групове обговорення теми «Вміння висловлюватися в описовому форматі, а не в оціночному – перший крок до вміння правильно вибудувувати міжособистісні відносини».

3. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Риторичне запитання»

Мета: формування вміння відповідати на риторичні запитання, образливі фрази, вирази, котрі не стосуються справи, проте зустрічаються у службовій діяльності поліцейського.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується натренувати (придумати) відповіді на запитання, що не стосуються справи, образливі випадки. До вигаданих фраз – запропонувати по 3 варіанти відповіді (шляхом колективного обговорення), котрі не викличуть додаткової агресії:

- У вас взагалі мозок є?!
- Що ви про себе думаєте?
- Ти що, здурів (або будь-яке лайливе слово)?

- Де вас понабирали?
 - Ви не зможете переконати мене, навіть не намагайтеся!
 - Нічого хорошого від вас не дочекаєшся!
2. Рефлексія (обговорення):
- для мене було важливим ...
 - я зрозумів, що

Вправа «Місце зустрічі»

Мета: формування вміння невербально передавати інформацію, розуміти невербальні жести.

Хід виконання:

1. Учасники отримують завдання в індивідуальному порядку: «Зараз ви – пасажир автобуса, направляєтеся до місця несення служби. Автобус зупиняється за вимогою червоного кольору світлофора, і ви раптово в сусідньому автобусі, що також зупинився, бачите свого колегу й вирішили повідомити йому, коли та в якому місці зустрічаєтеся. У вашому розпорядженні – одна хвилина, поки автобуси стоять біля світлофора. За сигналом «Зелений» вмикається зелене світло, і автобуси роз'їжджаються».

Завдання:

- Через 5 хвилин у холі ГУНП (главк);
- о 9.00 на подвір'ї свого відділу поліції біля службового авто;
- після інструктажу, перш ніж заступити в добовий наряд, біля кімнати видачі зброї;
- після «оперативки» біля магазину навпроти – попити каву.

Аудиторія розділена на 4 квадрати (ГУНП, службовий двір, кімната видачі зброї, магазин). Кожен учасник отримує своє завдання, обмислює, у який спосіб він невербально покаже його.

Програвання ситуацій відбувається по 4-5 учасників одночасно.

2. Рефлексія (обговорення)

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Довірливі відносини»

Мета: розвинення аналітичного мислення, формування навичок встановлення довірливих відносин із різними категоріями громадян.

Хід виконання:

Робота у групах

1. Учасників поділено на групи, кожній пропонується шляхом

колективного обговорення визначити по 3 варіанти встановлення контакту з урахуванням наявних даних про особу.

Мета встановлення контакту – налагодження відносин для отримання відомостей щодо ситуації, до якої людина була дотична, але напряду не прагне про це повідомляти.

Вдова, яка нещодавно втратила чоловіка
Чоловік, який нещодавно побрався
Людина, яка тривалий час вживає наркотики
Людина, яка вчинила адміністративне правопорушення
Пафосний, честолюбний молодик, який проживає з матір'ю-інвалідом
Жінка, кар'єристка, яка самотужки виховує сина 6 років
Посадовець, сім'янин, депутат місцевої ради, землероб із достатком вище середнього
Підліток, батьки якого вхожі до кримінального угруповання

2. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ З РІДНИМИ КАТЕГОРІЯМИ ГРОМАДЯН

Вправа «Твердий горішок»

Мета: визначення наявних труднощів у спілкуванні; усвідомлення, що і інші стикаються зі складнощами при взаємодії з людьми.

Інструменти: грецький горішок.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується взяти до рук горішок та назвати труднощі, що виникають у них у процесі спілкування під час виконання службових завдань. Починати фразу слід словами «Для мене твердим горішком при спілкуванні є ...».

2. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Запитання»

Мета: визначення наявних труднощів у спілкуванні; формування навичок задавати запитання з урахуванням різних ситуацій.

Хід виконання:

1. Одному з учасників пропонується аркуш паперу, на якому позначено історичну особу/відому особистість/персонаж фільму.

Інші учасники повинні ставити до доповідача такі запитання, щоб вгадати, хто на папірці в нього. Запитання можуть бути лише відкритими чи закритими (визначає викладач (тренер/психолог)).

Доповідач не повинен намагатися приховати, що в нього написано, має відповідати чітко на поставлене запитання. Запитання на кшталт «що в тебе написано?», «прочитай, що написано» тощо не ставляться.

2. Можна видозмінити вправу за принципом гри «Хто Я?». Учасник повинен отримати карточку та шляхом задавання відкритих (закритих) запитань зізнатися, хто він.

Можливі варіанти:

Андрій Чикотило
Наполеон
Володимир Зеленський
Валерій Залужний
володимир путін
Адольф Гітлер
Вінні-Пух
Попелюшка

Сергій Стерненко
Гомер Сімпсон
Королева Єлизавета II
Начальник ГУНП вашої області
Венсдей
Сергій Притула
Оля Полякова
Ігор Клименко

3. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Знайди підхід»

Мета: визначення наявних труднощів у спілкуванні; формування навичок аналізу ситуації, психоемоційного стану причетних осіб, розвиток комунікативних здібностей.

Хід виконання:

Робота у групах

1. Учасників поділено на 4 групи. Кожній дається ситуація із завданнями для вирішення. Ситуацію можна розіграти.

Ситуація 1.

Ви в ролі поліцейського, під час добового наряду виїхали на виклик, де молодий чоловік 20-25 років намагається покінчити життя самогубством – зістрибнути з 9 поверху. Відомо, що раніше він не виявляв суїцидальних намірів, алкоголем та наркотиками не зловживає.

Завдання:

- 1) вмовити чоловіка не зводити рахунки з життям;
- 2) описати особливості взаємодії;
- 3) запропонувати три варіанти (методи) здійснення впливу на особу – розкрити суть методів на прикладі ситуації.

Ситуація 2.

Ви в ролі поліцейського, у складі групи виїхали на виклик – скарга на кафе щодо порушення правил тиші/комендантської години. Приїхавши до кафе, натрапили там на колектив колег із сусіднього поліцейського відділку, які святкують звання колеги (ювілей, народження дитини тощо). Завершувати не планують. Вас попередили, що вашу роботу в цей час контролює вище керівництво або інспекція з особового складу.

Завдання:

- 1) вмовити колег покинути заклад;
- 2) описати особливості взаємодії;
- 3) запропонувати три варіанти (методи) здійснення впливу на особу – розкрити суть методів на прикладі ситуації.

Ситуація 3.

Ви в ролі поліцейського, у складі групи виїхали на виклик – пожежа у приватному будинку. Пожежники працюють. Відомо, що в будинку двоє дітей (3 та 4 роки), їхня мати рветься в палаючий будинок.

Завдання:

- 1) вмовити жінку не рватися в будинок;
- 2) описати особливості взаємодії;
- 3) запропонувати три варіанти (методи) здійснення впливу на особу – розкрити суть методів на прикладі ситуації.

Ситуація 4.

Ви в ролі поліцейського, у складі групи виїхали на виклик – колишній чоловік приїхав забрати спільну дитину 5-ти років. До приїзду поліції застосовував психологічне насилля до колишньої дружини (погрози, шантаж, приниження тощо) з погрозами забрати дитину назавжди. Проте перед поліцейськими постав дуже порядним громадянином, який «просто хотів побачити дитину, побути з нею декілька годин».

Завдання:

- 1) врегулювати ситуацію в межах своїх повноважень;
- 2) описати особливості взаємодії;
- 3) запропонувати три варіанти (методи) здійснення впливу на особу – розкрити суть методів на прикладі ситуації.

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Маскування мети спілкування»

Мета: відпрацювання техніки «маскування» мети спілкування, розвиток комунікативних здібностей.

Хід виконання:

1. Одному з учасників пропонується вийти з аудиторії. Решта вирішує, хто проводитиме співбесіду з випробуванням і яку інформацію повинен від нього отримати.

Після визначення всіх організаційних питань з учасником, який вийшов із кімнати, проводиться співбесіда протягом 5 хвилин. Після її завершення він повинен відповісти, яку інформацію від нього хотіли отримати.

2. Колективне обговорення та аналіз перебігу ситуації, причин, чому респондент вгадав/не вгадав зміст інформації, що цікавила співрозмовників.

3. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

ЗДІЙСНЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ. МАНІПУЛЯТИВНІ ПРИЙОМИ

Вправа «Психологічний вплив»

Мета: формування навичок взаємодії з особами в різних станах та ситуаціях, здійснення психологічного впливу.

Хід виконання:

1. Робота у групах. Шляхом колективного обговорення кожній команді необхідно змодельовати варіанти здійснення психологічного впливу на осіб із метою:

- отримання важливої інформації від особи, яка не прагне її відкривати;
 - отримання згоди заступити замість вас у добове чергування;
 - вербування особи до співпраці з вами.
2. Розіграти ситуації, продемонструвавши запропоновані варіанти.
3. Рефлексія (обговорення):
- для мене було важливим ...
 - я зрозумів, що ...

Вправа «Правда – брехня»

Мета: формування навичок розпізнавання брехні, розвиток комунікативних здібностей.

Хід виконання:

Робота в парах

1. Учасникам пропонується написати на аркуші якийсь невідомий (маловідомий) факт про себе та розказати про нього напарнику, самостійно вирішивши, чи це буде розказано правдиво, чи прикрашено, вигадано.

Учасник повинен визначити, інформація була правдою чи брехнею, та прокоментувати, за якими критеріями це визначалося.

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Психологічний контакт»

Мета: розвиток аналітичного мислення, формування навичок встановлення психологічного контакту.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується визначити, якими психологічними закономірностями характеризуються способи, за допомогою яких методів може бути досягнутий психологічний контакт із ними.

Ситуація 1. Вивчаючи особу обвинуваченого, слідчий дізнався, що той захоплюється радіотехнікою. Будучи сам радіоаматором, слідчий досяг повного психологічного контакту, заговоривши з допитуваним на цікаву йому тему.

Ситуація 2. Обвинувачений відмовлявся давати свідчення. Але став розмовляти зі слідчим після того, як дізнався, що вони воювали на одному фронті.

Ситуація 3. Свідок, мати малолітніх дітей, свою відмову давати показання мотивувала тим, що у зв'язку з материнськими турботами їй «ніколи ходити по судах». Психологічний контакт із нею був встановлений, коли вона дізналася, що і слідча має дітей приблизно такого самого віку.

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

КОНФЛІКТИ В СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Вправа «Конфлікти та їх аналіз»

Мета: формування навичок врегулювання конфліктів.

Хід виконання:

Робота у групах

1. Учасники поділяються на 6 груп, кожній дається окреме завдання – описати можливі особливості виникнення, перебігу та вирішення/врегулювання конфлікту. Ситуацію рекомендовано програти в ролях із декількома варіантами програвання шляхів вирішення конфлікту.

Керівник має упереджене ставлення до підлеглого, що виявляється у постійному цькуванні, висміюванні, знеціненні.	Над виконанням завдання працював весь колектив, та один колега приписав лише собі досягнення групи, за що одноосібно отримав винагороду.	Чоловік дізнався, що його колега – коханець його дружини.
Під час охорони публічного порядку на масовому заході до поліцейського підійшов чоловік із претензією, що той на нього не так дивиться.	Напарник по кабінету – дуже неохайна людина. Після вихідник кабінет був украй брудним (усюди – недопалки, пусті пляшки та ін.), що не могло не обурити другого власника кабінету після прибуття на роботу.	У колективі є особа, що вважає себе значно кращою за інших. Якось її не запросили на корпоратив.

2. Рефлексія (обговорення):

- Чи є щось спільне у виникненні та перебігу конфліктів?
- Чи можна визначити спільні шляхи врегулювання конфліктів?

Якщо так, то які?

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Аналіз пізнавальних процесів»

Мета: розвиток спостережливості, аналітичного та критичного мислення, формування вміння здійснювати аналіз помилок, формування навичок вирішення конфліктів.

Хід виконання:

1. Учасникам пропонується переглянути відео, перейшовши за посиланням, та проаналізувати його.

Відповісти на запитання:

- Які були причини виникнення ситуацій?
- Які етапи можна визначити?

Провести аналіз дій поліцейських: які особистісні якості

правоохоронців найяскравіше простежувалися; як вони впливали на хід конфлікту та його вирішення?

2. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

Вправа «Моє (наше) місто» [2, с. 35]

Мета: усвідомлення причин негараздів, непорозумінь у стосунках, усвідомлення та побудова алгоритму взаємодії з партнером, членом сім'ї.

Хід виконання:

Робота у групах

1. Учасникам пропонуються уявити, що їм потрібно побудувати нове місто, у них є всі повноваження, та лише від них залежить, як буде жити місто, що в ньому буде відбуватися.

Робота може ґрунтуватись як на використанні МАК (ВВ – відкритий вибір, ЗВ – закритий вибір), так і на наративних твердженнях.

2. Оберіть 10 карт ВВ – це інфраструктура, що є важливою в кожному місті. *Суть інфраструктури – це основні цінності людини.*

2. Усно шляхом колективного обговорення придумати, як могло б називатися це місто, якими були б його жителі, яка місія міста та його мешканців, які правила (обов'язки та заборони) є в ньому, як будується взаємодія між городянами.

3. 5-7 карт ЗВ – сусіди міста. Усно проводячи аналіз, визначити з обраних карт, хто є бажаним сусідом, а хто – ні. Проговорити причини.

Відповісти на запитання: які аспекти взаємодії між містянами та сусідами; як можна захищати кордони?

4. Рефлексія (обговорення):

- для мене було важливим ...
- я зрозумів, що ...

НАДАННЯ ПЕРВИННОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА РОБОТА В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Вправа ««Алгоритм ППД» [32, с. 89]

Мета: закріплення навичок надання первинної психологічної допомоги.

Хід виконання:

1. Учасників просять проранжувати послідовність (від 1 до 6) надання первинної психологічної допомоги постраждалому.

Алгоритм надання первинної психологічної допомоги:

Забезпечити безпечне місце, підтримуючи гідність особи, орієнтуючись на основні вікові, психоемоційні особливості (прикрити, дати одяг, ковдру тощо).

Ідентифікувати себе (ім'я, посада), запропонувати допомогу та чітко проговорити свої дії постраждалому, розуміючи, що в цей час особа дезінтегрована (емоційно нестабільна).

Бути поруч стільки, скільки у цьому буде потреба, або перенаправити іншому спеціалісту (медпрацівнику, психологу, соціальному працівнику).

Забезпечити задоволення базових потреб. При цьому важливо надавати постраждалому право вибору з метою повернення контролю над своїм життям, хвалити (вода чи чай; ось ковдра, можеш прикритися тощо).

Дати можливість виговоритися, слухати, але намагатися максимально відтворити хронометраж подій, фіксувати завершення окремих етапів. За потреби здійснювати інформування щодо особливостей вчинення домашнього насилля, які невідомі особі, а також про соціальні служби, що готові надати допомогу.

Повернути до реальності шляхом використання простих запитань, звернення по імені, прохання допомогти в елементарних питаннях (потримати теку, принести воду, порахувати, скільки людей поряд тощо).

2. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «Моя бариня/барин» [32, с. 209]

Мета: усвідомлення внутрішньої сили, власних сильних якостей, що допоможуть справитися з проблемною ситуацією.

Хід виконання:

1. Учасників просять описати 5 осіб, які є в їхньому оточенні або є уявними персонажами, героями історій чи якихось літературних творів, якими вони захоплюються. Просять описати, які їхні якості допомагали/заважали їм долати життєві негаразди.

Шляхом обговорення проводиться аналіз (щодо кожного учасника):

3. Які з перерахованих якостей є безпосередньо у учасника?

4. Які є спільні якості?

5. Які бонуси він отримує від цих якостей?

За результатами потрібно підвести учасника до усвідомлення його внутрішнього сили.

2. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

Вправа «ПТСР»

Мета: формування навичок розпізнавання ознак посттравматичного стресового розладу, напрацювання навичок взаємодії з особами з такими ознаками.

Хід виконання

1. Учасників просять поділити реакції із запропонованого списку на фізичні, емоційні, поведінкові, когнітивні.

Список реакцій:

зловживання алкоголем, проблеми зі сном, нездатність до розслаблення; безсоння, □ фізичне реагування на згадки про військові події/стресову ситуацію (тахікардія, потовиділення, проблеми з диханням, тремор), що можуть важко піддаватися контролю; біль у м'язах; порушення пам'яті, реагування на гучні звуки; □ проблеми з концентрацією уваги; проблеми з пам'яттю; переривчастий сон, нічні жахіття; □ уникнення людей та всього, що нагадує про військові події/стресову ситуацію; вживання наркотичних речовин (з метою розслабитись); пильність (очікування на небезпеку), перепади настрою від ейфорії до депресії; нав'язливі думки про пережиті події, котрі неможливо контролювати; емоційне переживання ситуацій заново;

головний біль; постійна настороженість, проблеми з травленням (відсутність апетиту або переїдання); дратівливість та спалахи гніву, що не піддаються контролю; неможливість відчувати позитивні емоції.

2. Прописати особливості взаємодії з особами, які мали досвід перенесення травми, з урахуванням визначених реакцій.

3. Рефлексія (обговорення):

– для мене було важливим ...

– я зрозумів, що ...

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Назвіть основні методи формування навички безоціночного сприйняття.

2. Що таке невербальна поведінка та основні невербальні жести?

3. Назвіть варіанти (приклади) встановлення довірливих відносин із різними категоріями громадян.

4. З якими труднощами у спілкування спікається поліцейський? Назвіть методи для їх подолання.

5. Назвіть основні маніпулятивні прийоми, котрі може використовувати поліцейський, а також ті, яким варто протистояти.

6. Як поліцейському розпізнати брехню під час взаємодії з різними категоріями людей?

7. Назвіть основні прийоми встановлення психологічного контакту.

8. Які існують методи врегулювання конфліктів у поліцейській діяльності?

9. Що таке первинна психологічна допомога? Навіщо поліцейському володіти основними прийомами її надання у службовій діяльності?

10. У чому полягає різниця ПТСР та розладу адаптації?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. А.с. Мітченко К. В. Психологічні кордони: практичний аспект роботи з клієнтами : навч.-метод. посібник. 2022. № 114561 від 31.08.2022.
2. А.с. Мітченко К. В. Фундаментальні основи роботи з МАК: особливості роботи та практичні вправи для використання в роботі психологами. Практичний порадник : навч.-метод. посібник. 2022. № 114495 від 26.08.2022.
3. А.с. Мітченко К. В. Інструментарій для роботи з метафорично-асоціативними картами #Ранок_буває_різним» : опис з ілюстраціями. 2022. № 113054 від 25.05.2022.
4. Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Кодлубовська Т. Б. та ін. Юридична психологія: словник : навч. посібник. 2-ге вид. ; за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсеєва. Київ : КНТ, 2018. 128 с.
5. Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Кондратьєв Я. Ю. та ін. Юридична психологія : підруч. для студ., слухачів та курсантів юрид. вищ. навч. закладів і фак. ; за заг. ред. Я. Ю. Кондратьєва. Київ : Ін Юре, 2017. 351 с.
6. Андросюк В. Г., Корнєв О. М., Кудерміна О. І. та ін. Психологія слідчої діяльності : навч. посібник ; за заг. ред. Л. І. Казміренко. Київ : Правова єдність, 2019. 364 с.
7. Аршава І. Ф. Емоційна стійкість людини та її діагностика : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.02 / Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. Київ, 2017. 33 с.
8. Барко В. І., Ірхін Ю. Б., Морозова Т. Р., Никифорчук Д. Й. Психологічне супроводження професійної діяльності в органах внутрішніх справ : навч. посібник. Київ : РВЦ КНУВС ; ДП «Друкарня МВС», 2017. 90 с.
9. Бедь В. В. Юридична психологія : навч. посібник. Львів : Каравела, 2017. 376 с.
10. Бедь В. В. Юридична психологія : навч. посібник для ВНЗ I-IV рівнів акредитації. Київ : Новий Світ, 2019. 334 с.
11. Бочелюк В. Й., Денисова Т. А. Кримінально-виконавча психологія : підруч. Київ : Істина, 2018. 328 с.
12. Гурський В. Є. Професійно-психологічний розвиток працівників спецпідрозділів поліції імітаційними засобами : монографія. Одеса : ВД «Гельветика», 2017. 163 с.
13. Допомога людині, яка знаходиться у стані шоку, стресу чи травми : практич. поради соц. працівникам, психологам та волонтерам. Київ : ТОВ «ДКС центр», 2015. 23 с.
14. Дубініна К. В. Вікова психологія: навч.-метод. посібник для самоств. роб. студ. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2017. 176 с.
15. Євдокімова О. О., Жданова І. В., Швець Д. В. та ін. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2018. 425 с.
16. Затворнюк О. М. Формування у майбутніх психологів готовності

до професійного самовдосконалення : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2016. 22 с.

17. Зінько О. М. Органайзер психолога. Київ, 2022. 180 с.

18. Зінько О. М., Мітченко К. В. Групи психологічної підтримки як метод становлення особистісної зрілості українців під час воєнного часу. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 13(18). С. 187–199.

19. Ірхін Ю. Б. Психологічне супроводження заходів з охорони громадського порядку під час проведення спортивних змагань : метод. рекомендації. Київ, 2017. 48 с.

20. Кириленко О. А. Психологічні детермінанти професійного стресу у представників професії типу «людина – людина» : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.03 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2017. 20 с.

21. Кісарчук З. Г., Омельченко Я. М., Лазос Г. П., Литвиненко Л. І., Царенко Л. Г. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій : метод. посібник ; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ : ТОВ «Видавництво Логос», 2015. 207 с.

22. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Основи психологічних знань про психічні розлади для військових психологів : метод. посібник. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2018. 310 с.

23. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія: Академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. Київ : «Вид. дім «Ін Юре», 2015. 421 с.

24. Конституція України від 28.06.1996. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

25. Конфлікти в оперативно-розшуковій діяльності кримінальної поліції України : навч.-практ. посібник. Сєверодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 660 с.

26. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

27. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
Маковецький І. О. Репрезентативна система як детермінанта взаємодії з об'єктом оперативної уваги. *Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів : зб. тез II Міжнародної науково-практ. конф.* (м. Київ, 28 жовт. 2021 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. С. 58–61.

28. Максименко С. Д., Медведєв В. С. Юридична психологія. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2018. 448 с.

29. Матвійчук Т. В. Теорії особистості у зарубіжній та вітчизняній психології. Київ : Магнолія, 2006. 520 с.

30. Мітченко К. В. Алгоритм написання кваліфікованої психологічної характеристики за результатами діагностики поліцейського як передумови

успішності його службової діяльності. *Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів : зб. тез II Міжнародної науково-практ. конф.* (м. Київ, 28 жовт. 2021 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. С. 61–64.

31. Мітченко К. В. Вправи для надання психологічної допомоги та підтримки: із досвіду практичної роботи. *Соціально-психологічне забезпечення діяльності сил безпеки та оборони України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* Харків, 2022. С. 205–209.

32. Мітченко К. В. Методи психологічної самодіагностики суб'єктів оперативно-розшукової діяльності. *Шляхи реформування кримінальної поліції: вітчизняний та зарубіжний досвід : матеріали наук.-практ. круглого столу* (м. Київ, 18 лют. 2022 р.). Київ, 2022. С. 129–133.

33. Мітченко К. В. Надання первинної психологічної допомоги дітям, що стали жертвами злочинів. *Безпека дитини: правовий, організаційний, психологічний та інформаційний виміри : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 87–92.

34. Невидимі наслідки війни. Як розпізнати? Як спілкуватись? Як допомогти подолати? : довідник для широкого кола фахівців. Київ, 2020. 192 с.

35. Недря К. М. Стресостійкість у роботі поліцейського : навч.-практ. посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 124 с.

36. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи : навч. посібник. Т. 2. Київ, 2018. 240 с.

37. Пам'ятка працівника Національної поліції України : інформ.-довідк. матеріали з питань професійного спілкування поліцейських. Харків : ХНУВС, 2017. 51 с.

38. Перша психологічна допомога : посібник для працівників на місцях. Київ : Університетське видавництво ПУЛЬСАРИ, 2017. 66 с.

39. Пісоцька К. О. Нормативно-правове забезпечення діяльності підрозділів ювенальної превенції. *Прикарпатський юридичний вісник.* 2020. Вип. 1(30). С. 117–121.

40. Практикуємо разом : зб. практич. вправ в інтегративному підході для роботи психолога ; за ред. К. В. Мітченко. Київ ГО «УМНІЦ», 2023. 58 с.

41. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських 06.02.2019 № 88. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-19#Text>.

42. Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій : наказ МВС України від 31.08.2017 № 747. URL : https://zakononline.com.ua/documents/show/377553__377618.

43. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.

44. Проблема адаптації молодих спеціалістів до служби в лавах Національної поліції України : наук.-метод. рекомендації / уклад. :

Н. О. Прібиткова, І. О. Олійник. Харків : ХНУВС, 2016. 55 с.

45. Ресурсорієнтована модель стресодолання BASIC Ph. *Ресурсна психологія та психотерапія*. URL : <https://arpp.com.ua/blog/resursooriyentovana-model-stresodolannya-basic-ph/#:~:text=Модель%20«BASIC%20Ph»%20-%20це,власне%20унікальне%20поєднання%20ресурсів%20подолання.>

46. Руль Ю. В., Мартинова Т. О. Психологія профайлінгу : навч. посібник. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал»», 2018. 236 с.

47. Самойлов О. Є., Корольчук М. С., Корольчук В. М., Миронець С. М., Ржевський Г. М. Юридична психологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с.

48. Седих К. В., Моргун В. Ф. Делінквентний підліток : навч. посібник. Київ : «Видавничий Дім «Слово»», 2019. 272 с.

49. Сулицький В. В., Яковенко С. І. Участь психолога у проведенні службового розслідування психологічних аспектів самогубства працівника органів внутрішніх справ : метод. рекомендації. Київ: Київський ін-т внутрішніх справ, 2000. 20 с.

50. Філіпп А. В. Деякі проблеми кваліфікації умисного вбивства, вчиненого з особливою жорстокістю. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практ. конф.* (м. Дніпро, 13 берез. 2020 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. С. 342–343.

51. Filipp A. Factors related to criminal offenses against sexual freedom and sexual integrity of a person in Ukraine (empirical research). *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2021. Special Issue № 1. P. 165–171.

52. Leheza Y., Pisotska, K., Dubenko O., Dakhno O., Sotskyi A. The Essence of the Principles of Ukrainian Law in Modern Jurisprudence. *Revista Juridica Portucalense*. 2022. No. 32. P. 342–363.

53. Mitusova K. Current issues of strengthening police rights as an element of legal status: domestic and European experience. *Modern engineering and innovative technologies*. 2022. № 20. P. 54–57.

54. Nedria K., Mitchenko K. Organization of psychological support of the police, officers of the National Police of Ukraine and cadets (listeners) of higher education institutions with specific learning environment: features legislative regulation. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2021. Special Issue № 2. P. 662–668.

55. Valeev R., Pokaichuk Y., Zhbanchyk A., Polivanyuk V., Nikiforova O., Nedrya K. In search of the golden mean: students are satisfied with face-to-face, blended and distance learning. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. No. 16(1). P. 20–40.

ДОДАТКИ

Додаток А

Психологічні методики вивчення особистості поліцейського та його готовності до несення служби в різних умовах

1. «Тест-опитувальник Г. Айзенка – Eysenck Personality Inventory (EPI)».
2. Опитувальник Міні-мульти.
3. 16-факторний опитувальник Кеттела.
4. «Шкала темпераментів» Л. Терстоуна (в адаптації Хойновського).
5. Опитувальник К. Леонгарда – Г. Шмішека.
6. «Діагностика рівня соціальної фрустрованості».
7. Опитувальник для діагностики властивостей нервової системи Я. Стреляу.
8. Тест Сонді.
9. «Діагностика ступеня готовності до ризику» (Шуберта).
10. Методика самооцінки функціонального стану «САН» (В. А. Доскін та ін.).
11. Методика самооцінки емоційного стану Уессмана-Рікса.
12. «Шкала оцінки рівня реактивної (ситуативної) та особистісної тривожності».
13. «Особистісна шкала прояву тривоги Дж. Тейлор» (в модифікації В. Г. Норакидзе).
14. «Диференціальна діагностика депресивних станів».
15. Методика дослідження рівня суб'єктивного контролю (РСК) Дж. Роттера (адаптована НДІ ім. В.М. Бехтерева).
16. «Шкала самоефективності Р. Шварцера та М. Єрусалема».
17. Тест на посттравматичний стресовий розлад.
18. Тест визначення емоційної напруги (Стресогенні життєві обставини).
19. Діагностика мотивації до успіху (Т. Елерс).
20. Діагностика мотивації до уникнення невдач»(Т. Елерс).
21. Мотивація професійної діяльності (методика К. Замфір у модифікації А. Реана).
22. «Властивості характеру – опитувальник самооцінки Т. Лірі».
23. «Оцінка комунікативних і організаторських схильностей – КОС» (В. В. Синявського і Б. О. Федоришина).
24. Методика «Q-сортування» (В. Стефансона).

25. «Оперативна пам'ять».
26. «Розстановка чисел».
27. «Матриці прогресивні Дж. Равена».
28. Методика дослідження креативності.
29. Методика шкалової самооцінки психофізіологічного стану (О. М. Кокун).
30. «Реакція на рухомий об'єкт – РРО».
31. «Тепінг-тест».
32. Тест аудіал, візуал, кінестетик (діагностика домінуючої перцептивної модальності С. Єфремцева / методика сприйняття).
33. Проективна методика «12 тварин».
34. Проективна методика «12 квадратів».

ФІЛЬМОТЕКА

1. Найкращі в Лос-Анджелесі (2019–2020).
2. 911 служба порятунку (2018–2021).
3. Новобранець (2018–2021).
4. Сталева зірка (2017–2020).
5. S.W.A.T.: Спецназ міста янголів (2017–2021).
6. Смертельна зброя (2016–2019).
7. Поліція Чикаго (2014–2021).
8. Бруклін 9-9 (2013–2020).
9. За службовим обов'язком (2012–2021).
10. Хороший коп (2012).
11. Блакитна кров (2010–2021).
12. Копи-новобранці (2010–2015).
13. Ріно 911! (2003–2020).
14. І прийшов павук (2001).
15. Патруль (2012).
16. Бруклінські поліцейські (2009).
17. Доктор Херроу (2018).
18. Лінкольн Райм: Полювання на збирачів кісток (2020).
19. Тіло як доказ (2011).
20. Мислити як злочинець (2005).
21. Жіночий клуб розслідування вбивств (2007).
22. Мовчазний свідок (1996).
23. CSI: Безсмертя (2015).
24. Кістки (2005).
25. Ті, хто убивають (2014).
26. Бальтазар (2018).
27. Менталіст.
28. Барвіха.
29. Хвіст крутить собакою.
30. Божевільні.
31. Шоу Трумена.
32. Носоріг.
33. Аферистка.
34. Бійцівський клуб.
35. Мій король.
36. Американський снайпер.
37. З мене досить.
38. В ліжку з ворогом.
39. Спліт.
40. Акт.
41. Джокер.
42. Фокус.

Публічні реєстри для перевірки інформації про людину

За допомогою цих посилань можна знайти базову інформацію про фізичну особу абсолютно відкрито, законно і безкоштовно:

1. Автоматизована система виконавчого провадження. *Міністерство юстиції України.* URL : <https://asvprweb.minjust.gov.ua/#/search-debtors>.
2. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua>.
3. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. *Міністерство юстиції України.* URL : <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch>.
4. Єдиний реєстр боржників. *Міністерство юстиції України.* URL : <https://erb.minjust.gov.ua/#/search-debtors>.
5. Опендатабот. URL : <https://opendatabot.ua/>.
6. Сервіси. *Міністерство внутрішніх справ України.* URL : <https://wanted.mvs.gov.ua/>.

Навчальне видання

Мітченко Катерина Вікторівна

**ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ**

Практикум

Редактори, оригінал-макет –
Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуга

Редактор *О. Ю. Чижевська*

Підп. до друку 22.08.2023. Формат 60x84/16. Друк – цифровий. Гарнітура – Times.
Ум.-друк. арк. 3,95 Обл.-вид. арк. 4,25. Тираж – 30 прим. Зам. № 02/23-пр

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018